

LIETUVIŲ KALBA (VALSTYBINĖ)

Kalbėjimo įskaitos užduotys (egzaminuotojo ir vertintojo įskaitos bilietų rinkinys)

2010 m. balandžio 14 d. (pirmoji įskaitos diena)

PAAIŠKINIMAI:

- Kalbėjimo užduočių komplektą, skirtą 30 mokinių arba vienai vertinimo grupei, sudaro 2 kalbėjimo įskaitos bilietų rinkiniai mokiniams (vienas iš jų skiriamas ruošimuisi, kitas – atsakinėjimui) ir 2 kalbėjimo įskaitos bilietų rinkiniai egzaminuotojui bei vertintojui. Su jų turiniu egzaminuotojas ir vertintojas susipažįsta iki įskaitos pradžios.
- Ruošimosi patalpoje mokinys išsitraukia bilietą (lapą su įskaitos užduotimi) ir 20 min. ruošiasi atsakinėti. Po 10 min. kviečiamas ruoštis kitas mokinys (žr. Lietuvių valstybinės kalbos įskaitos vykdymo instrukciją), kuris išsitraukia bilietą iš likusiųjų. Baigęs ruoštis, mokinys palieka savo bilietą ruošimosi patalpoje (šį bilietą vykdytojas vėl padeda prie likusių bilietų), o atsakinėjimo patalpoje, pasakęs egzaminuotojui bilieto numerį, gauna tą patį bilietą.
- Mokinys apie perskaitytą tekstą turėtų kalbėti maždaug 5 min. Egzaminuotojas neturi trukdyti mokiniui atsakinėti ir tik tuo atveju, jei mokinys kalba pernelyg ilgai, gali atsakinėjimą nutraukti. Baigęs pasakoti, mokinys dar apie 5 min. turi atsakinėti į egzaminuotojo klausimus.
- Egzaminuotojas užduoda mokiniui tris klausimus, pateikdamas vieną iš dviejų ar trijų (jei jie yra) variantų. Variantai atskirti / ženklų.
- Mokinio kalbėjimas vertinamas vadovaujantis Lietuvių valstybinės kalbos įskaitos programoje pateikta kalbėjimo vertinimo lentelė. Vertintojas įvertinimą užrašo kalbėjimo vertinimo lape, kurio forma įdėta duomenų perdavimo sistemoje KELTSAS.

1 bilietas

Užduotis. Perskaitykite interviu ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Nekadruotas Mečislovo Sakalausko Vilnius

Liucija Armonaitė kalbina fotomenininką Mečislovą Sakalauską.

Jūs – fotomenininkas, ypač daug dėmesio skiriantis Vilniaus miestui. Įspūdingi vilnietiškos tematikos albumai, knygos, atvirukai – daugelis jūsų įamžintų vaizdų tapo savotišku ženklu, mūsų sostinės vizitine kortele. Kas yra tas Vilnius, kurį stebite ir fotografuojate jau penkiasdešimt septintus metus?

Tai miestas, be kurio neįsivaizduoju savo gyvenimo. Kiekvieną dieną būtinai pereinu Senamiestį. Mano mėgstamiausias maršrutas – Vilniaus, Vokiečių, Didžioji, Pilies gatvės, Katedros aikštė. Mindaugo tiltu grįžtu namo. Šis ratas – lyg ritualas. Vaikštau, dairausi ir lyginu. Džiaugiuosi, kad miestas pagražėjęs, nė iš tolo neprimena to, kokį pamačiau atvykęs po karo. Tačiau nežinau, ar visi pasikeitimai sveikintini. Beje, pasikeitė ir viso miesto panorama, ją drasko su bažnyčių bokštais ir varpinėmis „konkuruojantys“, kai kur juos net užgožiantys daugiaaukščiai, iškilę ant Tauro kalno, Neries dešiniajame krante. Atrodo, mūsų kultūroje neliko autoriteto, kuris gintų senamiestį ir kurį visi gerbtų, su kurio nuomone skaitytųsi.

Todėl jūsų albumas „Vilnius nuo aukštumų. 1958–1996“ šiandien tampa itin vertingas. Jis turi ne tik didžiulę meninę, bet ir istorinę išliekamąją vertę. Beje, ką reiškia albumo pavadinime nurodyti metai? Ar pirmoji data turi kokių svarbesnių asmeninių reikšmių be to, kad jau praėjo penkiasdešimt metų?

Ne, tai sutapimas. Kai tėvus vežė į Sibirą, man pavyko pabėgti. Gyvendamas pas brolių Kaune gavau leidimą fotografuoti Žasliuose – dariau miestelio žmonėms pasų nuotraukas. 1952-aisiais atvykau į Vilnių. Pradėjau dirbti braižytoju Paminklų konservavimo institute, kuris tuo metu buvo įsikūręs prie Šv. Mykolo bažnyčios prigludusiame vienuolyne. Kai darbovietėje atsirado laisva fotografo vieta, pasiprašiau eiti tas pareigas. Vilnių fotografavau taip, kaip suvokiau jo architektūrą, miesto dvasią. Reikėjo, matyt, pabūti braižytoju, kad pajusčiau miesto architektūros ritmą.

Tas ritmas – kaip daina. Tarsi savaime plaukia per visą albumą. Pirmosios nuotraukos „Senamiestis nuo Bekešo kalno“ (1973), „Šv. Mykolo, Šv. Onos ir Bernardinų bažnyčios nuo Šv. Jono bažnyčios varpinės“ (1972), „Bažnyčių bokštai nuo Bernardinų bažnyčios bokšto“ (1967) jau seniai tapo etaloniniais, atpažįstamais vaizdais. Kas sugalvojo tokią nuotraukų seką?

Knygos sudarytojas ir dizaineris Eugenijus Karpavičius fotografijas – jų daugiau kaip 130 – albume sudėstė savo nuožiūra. Puikiai albumas ir atspausdintas. Dar man patinka tai, kad fotografijos nekadruotos – kaip nufotografavau Vilnių savo senuoju „Saliutu“, taip ir yra. Neturėjau pinigų geresniam, brangesniam aparatui. Bet ir tas, nors sunkus, nepatogus, turėjo neblogą optiką. Kiekvieną savaitgalį ar šiaip laisvą valandą užsimesdavau ant peties tą sunkią geležies krūvą ir eidavau Vilniaus fotografuoti.

Matėte Vilnių nuo visų miesto varpinių ir bokštų. Gal tarp darbų yra brangiausia, ypatingų jausmų sukelianti nuotrauka?

Labai daug fotografavau iš Šv. Jonų bažnyčios, aukščiausios miesto varpinės. Lengvai gaudavau varpinės raktą, kai tuometis universiteto rektorius Jonas Kubilius pamatė mano albumą apie Vilniaus universitetą... Ir kitur užsilipti nebūdavo sudėtinga – kai tik pamatydavau, kad restauruoja namą, nepraleisdavau progos palypėti pastoliais.

Ar liko kokia nors Vilniaus senamiesčio vieta, kurią dar labai norėtumėte nufotografuoti?

Kai su draugais susėdame kavinėje Gedimino prospekte, vis žiūriu į Šv. Jurgio bažnyčią. Grožiuosi ir galvoju, koks nuostabus vaizdas.

Klausimai mokiniui

1. Koks jūsų požiūris į moderniosios architektūros statinius sostinės centre? Kodėl?
2. Kurią meninės raiškos formą rinktumėtės, norėdami įamžinti kultūros paminklus? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Vilnius – modernus Europos miestas / Puoselėti sostinę – visų piliečių pareiga.** Savo nuomonę pagrįskite.

2 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Studijos užsienyje: už ir prieš

Mokslas svetur gali atverti daug naujų galimybių, tačiau renkantis universitetą reikia būti ir budriems, ir reikliems. „Svarbiausia – ne išsilavinimas užsienyje, o geras išsilavinimas, nes mokymasis vidutiniame užsienio universitete tikrai neprilygsta kokybiškoms studijoms geriausiose Lietuvos aukštosiose mokyklose. Dažnas moksleivis iš Lietuvos netiki savo galimybėmis įstoti į elitinius universitetus, tačiau tai tikrai įmanoma“, – moksleivius drąsina prestižiniame Harvardo universitete politikos mokslus baigęs Karolis Balčiūnas.

Tad kaip pasirinkti užsienio mokyklą, kuri atitiktų lūkesčius? Europoje veikia nemažai tarptautinių agentūrų, kurios už papildomą mokestį rūpinasi būsimo studijomis: pasiūlo moksleiviui tinkamus universitetus ir specialybes, tarpininkauja pateikiant stojimo dokumentus, padeda gauti studijų finansavimą ar nemokamą bendrabutį. Lietuvoje tokios užsienio agentūrų paslaugos nėra populiarios, tad dažnai iniciatyvos imasi patys užsienio universitetai. Jų atstovai atvyksta į Lietuvą, lankosi mokyklose, bendrauja su moksleiviais, paaiškina priėmimo procedūras ir kaip tinkamai pasirengti stojamiesiems egzaminams. Tačiau esama grėsmės, kad universitetų agentai įpirš moksleiviui studijas, kuriomis gali tekti nusivilti.

Kauno „Saulės“ gimnazijos direktorės pavaduotoja Diana Pauraitė primena, kad labai svarbu nepamiršti Studijų vertinimo centre pasidomėti, ar konkretaus universiteto, kad ir turinčio labai aukštus tarptautinius įvertinimus, diplomai pripažįstamas Lietuvoje. Gerai, jei aukštoji mokykla priklauso kokiam nors tarptautinei asociacijai ar tinklui, – tai rodo jos studijų kokybę, nes tokia narystė universitetus įpareigoja ne tik teikti tikslią informaciją apie savo veiklą, bet ir laikytis tam tikrų studijų kokybės reikalavimų.

Statistika rodo, kad daugiausia Lietuvos (beje, ir kitų ES šalių) moksleivių studijoms užsienyje renkasi Didžiąją Britaniją. Čia daugiausia prestižinių universitetų, ir grįžusius po studijų šioje šalyje specialistus gerai vertina darbdaviai. Be to, daugelis Lietuvos moksleivių gerai moka anglų kalbą, tad nesunkiai išlaiko anglų kalbos testą, kurio reikalauja daugelis Didžiosios Britanijos universitetų. Beje, Prancūzijos, Italijos, Vokietijos, Austrijos universitetuose tik pavieniai kursai dėstomi anglų kalba, o įprastos studijos vyksta tų šalių nacionalinėmis kalbomis, nedarant jokių išlygų užsieniečiams. O štai studijuojant Norvegijos universitetuose pakanka mokėti angliškai. Panašiai yra ir Švedijoje, Suomijoje, iš dalies – Graikijoje.

Studijų mokestis užsienio universitetuose skirtingas. Didžiojoje Britanijoje mokslai gana brangūs, o užsieniečiams taikomas net papildomas mokestis, tad bendra studijų kaina per metus gali siekti iki 10–13 tūkstančių litų. JAV universitetuose mokslo metai gali kainuoti apie 120 tūkstančių litų, Nyderlanduose – iki 10 tūkstančių litų. Tiems, kuriems dideli mokesčiai už mokslą atrodo neįveikiama kliūtis, verta pasidairyti į kitas šalis. Pavyzdžiui, Norvegijos universitetai garsėja itin aukšta mokslo kokybe, o studijos dažniausiai nieko nekainuoja. Vertinant studijų kainą reikia atsižvelgti ir į studijų trukmę. Daugelyje šalių bakalauro diplomai suteikiamas jau po trejų metų, o ne po ketverių kaip Lietuvoje.

Tiems, kurie svarsto galimybę studijuoti užsienyje, Mykolo Romerio universiteto rektorius profesorius Alvydas Pumputis pataria, į ką iš tiesų verta atkreipti dėmesį: „Svarbiausia – įvertinti užsienio universiteto lygį, kainą, ar šis diplomai bus pripažįstamas Lietuvoje ir kitose užsienio šalyse, galiausiai – ar darbdaviai įvertins užsienyje įgytas žinias ir diplomą.“

Pagal Rimą Janužytę

Klausimai mokiniui

1. Koks jūsų požiūris į studijas užsienyje? Kodėl?
2. Kurioje užsienio šalyje studijuotumėte, jeigu turėtumėte galimybių? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Studijos turi vykti valstybine kalba, nedarant jokių išlygų užsieniečiams / Mokestis už studijas – neįveikiama kliūtis daugeliui jaunuolių. Savo nuomonę pagrįskite.**

3 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Gimnazisto svajonė – finansų olimpas

Dešimtokas Paulius Urbonas – kone etatinis skirtingų sričių šalies olimpiadų dalyvis. Jis papildomai mokosi Nacionalinėje moksleivių akademijoje, domisi geografija, rašo interneto dienoraštį, mėgsta keliauti, o pastaruoju metu aktyviai siekia pažinti ekonomikos subtilybes. Paradoksalu, tačiau turėdamas tiek mėgstamų užsiėmimų šiaulietis nesiskundžia – laiko jam pakanka ir mokslui, ir laisvalaikiui.

„Mano mama filologė, o tėtis ekonomistas. Kai buvau mažas, tėvai juokais ginčydavosi, kuo tapsiu užaugęs: mama sakydavo, kad būsiu filologas, o tėtis – kad tapsiu ekonomistu. Dabar tėtis mamą neretai paerzina, o jei rimtai – abu tėvai džiaugiasi, kad kryptingai siekiu tikslo“, – pasakoja moksleivis.

Pastaruosius porą metų Paulius tikrai neturėjo ir neturi kada nuobodžiauti. Jis jau yra dalyvavęs Šiaulių miesto geografijos, matematikos, fizikos, lietuvių kalbos, istorijos olimpiadose ir ne kartą užėmė prizines vietas. Praėjusiais mokslo metais jam teko dalyvauti ir Lietuvos ekonomikos bei geografijos olimpiadose, kuriose pelnė trečiąsias vietas. Moksleivis neslepia nekantriai laukiąs šį rudenį prasidėsiančios Baltijos geografijos olimpiados, kurioje jis atstovaus Lietuvai.

Šiaulių Didždvario gimnazijos dešimtokas sako ekonomika susidomėjęs neseniai, maždaug prieš metus. „Mano šeimoje ir giminėje yra net keletas žmonių, kurie įvairiose kompanijose dirba darbus, susijusius su finansais. Jie man yra pavyzdys, kaip nuosekliai siekti savo tikslo. Žinau, kad ekonomika yra įdomi ir labai daug aprėpianti sritis“, – teigia Paulius. Moksleivio nuomone, žmogus, gerai išmanantis ekonomiką ir verslą, yra vertinamas darbdavių. Taigi vaikinai planuoja studijuoti ekonomiką ir dirbti finansų srityje. Labiausiai jį domina bankininkystė. „Man labai įdomus bankininkystės sektorius. Dirbdamas banke susipažįsti su finansų sistema, pamatai, kaip organizuojama stambios kompanijos veikla. Kada nors kilus gerai verslo idėjai galbūt imčiau ką nors organizuoti ir pats“, – atvirai pasakoja šiaulietis.

Moksleivis įsitikinęs, kad mokykloje ekonomikos pagrindai turėtų būti pradėti skiepyti anksčiau. Jo nuomone, dabartinis 9–10 klasės kursas nesunkiai būtų įkandamas daugeliui septintokų. „Kasdiniame gyvenime žmogui dažniau prireikia ne puikių chemijos ar fizikos žinių, bet paprasto supratimo apie ekonomiką. Ekonomika – dažna pokalbių tema, taip pat tai mokslas, pravartus praktikoje, todėl manau, kad mokykloje jos turėtų būti daugiau. Nemanau, kad moksleiviams ekonomika nuobodi, juk tai taisyklės ir dėsniai, su kuriais dažnai susiduriame kasdiniame gyvenime“, – svarsto Paulius.

Savo akiratį vaikinai plečia ne tik mokyklos suole, bet ir debatų klube. Čia susirinkusieji karštai diskutuoja politikos, ekonomikos, socialinėmis ir kitomis aktualiomis temomis. Pavyzdžiui, šiemet moksleiviai diskutavo apie imigrantų priėmimo politiką, privalomo balsavimo į Europos Parlamentą būtinybę ir besivystančių šalių ekonominius prioritetus. „Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad tokios temos gana sudėtingos, bet pradėjus ruoštis darosi vis įdomiau, plėtėja akiratis, būna lengviau diskutuoti. Man patinka ši veikla, nesvarbu, kokia tema būtų diskutuojama“, – teigia Paulius.

Nors Pauliaus pomėgiai labai įvairūs, tačiau jam, kaip ir kiekvienam moksleiviui, ne visi dalykai vienodai įdomūs. Vaikinui įdomiausia mokytis geografijos, matematikos ir fizikos. Nuo praėjusių mokslo metų mėgstamų pamokų sąrašą papildė ir ekonomika.

Pagal Aleksandrą Girą

Klausimai mokiniui

1. Koks jūsų požiūris į mokymąsi po pamokų? Kodėl?
2. Kurią mokslo sritį rinktumėtės papildomai mokytis, jeigu turėtumėte galimybių? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Mokykloje ekonomikos turi būti mokoma daugiau / Svarbu rasti sau tinkamą veiklą.** Savo nuomonę pagrįskite.

4 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Mokslo olimpiadų kolekcininkė

Sunku būtų išskirti, kurioje srityje Vilniaus licejaus dvyliktokės Agnės Ulytės talentas atsiskleidžia ryškiausiai. Ji gauna puikius įvertinimus iš visų mokomųjų dalykų, spėja lankyti papildomus užsiėmimus ir dar randa laiko širdžiai mieliems darbams. Vis dėlto chemijos olimpiadų rezultatai liudija, kad šiuo metu Agnei mieliausia ir artimiausia sritis yra gamtos mokslai. Ji turi visą respublikinės olimpiados medalių kolekciją – nuo bronzos iki aukso, du kartus yra dalyvavusi tarptautinėje gamtos mokslų olimpiadoje, iš kurios Lietuvos komanda parsivežė sidabrą.

Chemija Agnė rimčiau susidomėjo devintoje klasėje, pradėjusi mokytis Vilniaus licejuje. Dabar ji dalyvauja olimpiadose, studijuoja Nacionalinėje moksleivių akademijoje, lanko jaunųjų chemikų mokyklą „Pažinimas“, vyksta į jaunųjų chemikų stovyklas. „Tose stovyklose būna labai įdomu: susirenka nedaug žmonių, gal penkiolika, klausomės paskaitų, sprendžiame užduotis. Universitetinės užduotys daug įdomesnės, laboratoriniai reagentai visai kitokie nei mokykloje“, – su ugnele akyse pasakoja Agnė.

Ji su malonumu prisimena Europos Sąjungos gamtos mokslų olimpiadas, kuriose dalyvavo du kartus. „Tai tikros gamtos mokslų olimpiados, kai teorines žinias reikia taikyti labai praktiškiems dalykams, kai susiejama praktika ir teorija“, – pasakoja abiturientė. Olimpiados komanda būna sudaryta iš trijų žmonių. Kiekvienas atstovauja skirtingam mokslui: biologijai, chemijai ar fizikai. Užduoties tema bendra, tačiau uždaviniai paskirstomi kiekvienam pagal savo mokslą. Pavyzdžiui, šių metų olimpiados temos buvo šilkas ir vaisių sultys. „Man, kaip chemikei, teko sintetinti dirbtinio šilko siūlus ir nustatyti vitamino C kiekį vaisių sultyse. Tuo metu fizikas turėjo išmatuoti sulčių šiluminę talpą, – prisimena Agnė. – Nelabai galėjom padėti vieni kitiems, nors dirbome prie vieno stalo. Bet vis tiek lengviau, nes gali pasikalbėti, pasitarti. Juk kartais užtenka garsiai pamąstyti, kad sprendimas paaiškėtų. Be to, draugai gali patikrinti rezultatus, aprašymą.“

Dvyliktokės nuomone, nereikia skųstis, kad Lietuvoje nėra sąlygų tobulėti. „Sąlygas visada galima kurti patiems. Žinoma, lengviau eiti ten, kur pradžia jau padaryta, kur užtenka tęsti pradėtus darbus, – turiu mintyje užsienį. Parodyti iniciatyvą ir būti pirmam kur kas sunkiau“, – svarsto A. Ulytė. Ji mano, kad jau yra susidariusi pokyčiams reikalinga kritinė masė. Tačiau pati vargu ar prie jos prisidės, nes pradėjo galvoti apie medicinos, o ne chemijos studijas. „Visada maniau, kad studijuosiu chemiją. Bet dabar pradėjau svarstyti, kad medicina yra platesnis dalykas. Be to, medicinoje chemijos taip pat vis daugėja.“

Laisvalaikiu Agnė mielai susitinka su draugais, daug skaito. Beje, mergina baigė ir dešimtmetę dailės mokyklą. Daug metų skyrusi dailei, dabar Agnė pasirinko grigališkojo giedojimo chorą Vilniaus arkikatedroje. „Buvau nustebinta, kai sužinojau apie šį dukters pasirinkimą – juk tai ypatingas giedojimo būdas, sudėtingos dėmės“, – stebisi mama, pati muzikologė, Nacionalinio operos ir baleto teatro leidinių redaktorė. Agnės polinkis į menus turbūt paveldėtas iš mamos pusės: abu mamos tėvai, Agnės seneliai, buvo muzikos mokytojai, senelis turėjo gabumų ir dailei. Merginos tėtis – medicinos mokslų daktaras, mokyklos laikais skynęs laurus biologijos olimpiadose. Šiuo metu jis dažnai dalyvauja tarptautinėse konferencijose. Pranešimus anglų kalba jam redaguoja Agnė. O tėtis nelieka skolingas – vežasi šeimą slidinėti į kalnus arba kviečia keliauti dviračiais.

Pagal Giedrę Putelytę

Klausimai mokiniui

1. Koks jūsų požiūris į gamtos mokslus? Kodėl?
2. Kuri gamtos mokslų sritis, jūsų nuomone, yra perspektyviausia? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Šiandien svarbu ne žinios, o jų pritaikymas praktiškai / Aktyvus laisvalaikis netrukdo mokslui.** Savo nuomonę pagrįskite.

5 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Kyla reikalavimai kokybei

Didėjant konkurencijai paslaugų industrijoje vis didesnę reikšmę įgyja aptarnavimo kokybė, kuri labiausiai priklauso nuo dirbančio personalo. Kartais puikus specialistas sunkiai kopina karjeros laiptais dėl nepakankamų gebėjimų bendrauti, sugebėjimo įtikinti ir kantrybės, kurios aptarnavimo srityje reikia turėti tikrai nemažai.

Vasarą kai kurių viešbučių, restoranų, kavinių, barų darbo apimtis beveik padvigubėja, todėl padidėja sezoninių darbuotojų poreikis. Šie paprastai būna menkos kvalifikacijos, negali pasigirti didele patirtimi. Iš šalies gana smagu stebėti, kaip jaunas padavėjas atneša desertą kartu su sriuba arba prisižiūrėjęs filmų stovi klientui už nugaros, kol šis bando ramiai užkąsti. Žinoma, tai ypatingi atvejai, pasitaikantys daugiausia lauko kavinėse. „Lietuvoje dar nėra susiformavusi padavėjo profesija. Dauguma darbuotojų – studentai, kurie keičiasi kiekvienais metais“, – pasakojo Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos valdybos narys bei kelių restoranų savininkas Arūnas Oželis.

Per kelerius metus didžiuosiuose miestuose lyg grybų pridygo įvairiausio lygio viešbučių. Didžiulė konkurencija primygtinai verčia itin reikliai vertinti personalo vadybą. Rasti gerą specialistą, kuris, be profesinių įgūdžių, dar turi ir geležinės kantrybės bei šiltai bendrauja, tikrai nelengva. Gal todėl aukšto lygio viešbučiai ar restoranai stengiasi išsiversti be sezoninių darbuotojų. Mat šių viešbučių klientai yra gana reiklūs aptarnaujamam personalui. „Mes nesamdome sezoninių darbuotojų, kurie bendrautų su klientais. Daugiausia tai aplinkos tvarkytojai ar techninis personalas“, – pasakojo „Villon“ viešbučio personalo skyriaus vadovė Stanislava Bruk. Beje, Lietuvoje vis dar gausu klientų, kurie mano, kad aptarnaujantis personalas nevertas pagarbos. Posakis „klientas visada teisus“ Lietuvoje vis dar suprantamas šiek tiek kitaip, nei turėtų būti. Vakarų Europoje ar JAV jau seniai niekas nešvilpia, nespragsi pirštais kviesdamas padavėją. Tai laikoma nemandagumo ženklų.

Vienas pagrindinių aptarnavimo kokybės garantų – personalo skatinimo sistema. Viešbučiuose mokami priedai už papildomas paslaugas, restoranuose paliekama arbatpinigių, parduotuvėse žmonių atlyginimai taip pat dažnai susiejami su apyvarta. Daugelyje pasaulio valstybių (nuo Indijos iki JAV) paslaugų sferoje dirbantys žmonės už savo darbą gauna arbatpinigių. Tai taksistai, durininkai, padavėjai, kambarių tvarkytojai, nešikai, kirpėjai ir kai kurie kitų profesijų žmonės. Ši sistema darbuotojo atlyginimą gali padvigubinti ar sumažinti, todėl kiekvienas stengiasi įtikinti klientui.

Renkant personalą darbei aptarnavimo srityje, Lietuvoje vis dar populiaru nuomonė, kad geriau samdyti patirties neturinčius žmones. Manoma, kad šie lengviau apmokomi, yra paklusnūs, nemoka nepageidaujamų gudrybių. Tiesa, ši nuostata negalioja aukštos kvalifikacijos reikalaujantiame darbe, kur patirtis būtina. Tokiose bendrovėse darbuotojų kaita yra nedidelė, todėl naujas žmogus ilgą laiką yra apmokomas labiau patyrusių kolegų. Ir tik vėliau personalo vadovas sprendžia, ar šiam darbuotojui jau galima tiesiogiai dirbti su svečiais.

Norint išvengti didesnės darbuotojų kaitos, reikėtų stengtis įdiegti jų atestavimo ir karjeros raidos sistemas. Gerus darbuotojus ypač skatintų ir motyvuotų galimybė kilti karjeros laiptais. Nors amerikiečių istorijos apie tai, kad pasiuntinukas per daugelį metų tampa to paties banko vadovu, nebestebina, tačiau Lietuvoje dar nepopuliaru investuoti į darbuotojus, kol kas vyrauja tendencija gerus specialistus prisivilioti iš konkurentų. Šis būdas naudingas kvalifikuotiems ir daug patirties turintiems žmonėms, tačiau nepalankus naujokams, kurie neturi galimybių pasivyti savo kolegų.

Pagal Mantą Katiną

Klausimai mokiniui

1. Koks jūsų požiūris į darbą aptarnavimo srityje? Kodėl?
2. Kurią darbuotojų atrankos ir skatinimo sistemą rinktumėtės, jei vadovautumėte įstaigai? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Klientas visada teisus / Darbas turi būti malonus širdžiai.** Savo nuomonę pagrįskite.

6 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Viena kitą maitinančios versmės

Rugsėjo 6-ąją Marijampolės centrinėje Jono Basanavičiaus aikštėje atidengtas ir pašventintas paminklas „Tautai ir kalbai“, sukurtas skulptoriaus Kęstučio Balčiūno. Penkiolikos metrų aukščio sraigtinė rausvo granito kolona simbolizuoja sudėtingą ir sunkų lietuvių tautos kilimą ir veržlią slinktį į ateitį. Koloną vainikuoja sidabro raitelis ant žirgo – ši kompozicija išlieta iš nerūdijančio plieno. Raitelis nėra karys, kuris šauktų į kovą ar savo šarvų blizgesiu bandytų sukelti baimę priešui. Jaunuolio ant žirgo figūra nieko nebaugina, niekam negrasina, tautos patirtų skriaudų neprimena. Tai gyvenimą teigiančios jaunystės įvaizdis, o jaunuolio rankose gulsčiai laikoma ietis tik pabrėžia atrastos pusiausvyros, harmonijos su pasauliu būseną. Kartu tai tautos kovų ir lietuviško žodžio dermės, bendro likimo simbolis.

Keturi paminklo postamento kampai tikriausiai turėtų simbolizuoti keturis Lietuvos etnokultūrinius regionus, ir jeigu tikrai taip, gali įsižeisti penkto regiono – Mažosios Lietuvos – atstovai, kuriems tarsi neliko vietos. Kita vertus, reikia suprasti ir skulptorių, nes sunku įsivaizduoti penkiakampį kolonos pagrindą, o ir dėl etnokultūrinių regionų dar vis kyla diskusijų. Pagaliau meninė tiesa nebūtinai turi akiai kopijuoti realų gyvenimą.

Postamente yra keturi bareljefai, kuriuose perteikti esminiai lietuvių kalbos išlikimo akcentai. Viename jų, skirtame bendrinės lietuvių kalbos tapsmui, šalia Jono Jablonskio portreto iškalti Mikalojaus Daukšos žodžiai iš 1599 metais Vilniuje išspausdintos „Postilės“: „Kalba yra bendras meilės ryšys, Tėvynės motina, pilietiškumo tėvas, valstybės sargas.“

Paminklo idėja galima apibūdinti vienu sakiniu: kalba ir tauta – neatsiejamos ir viena kitą maitinančios versmės. Jeigu išliks kalba, gyva bus ir tauta. Argi ne to Justinas Marcinkevičius linkėjo: „Nepriklausomybės keliu tauta ir kalba turi eiti drauge.“ Tai nedalomos vertybės. Prasminga, kad jo statyba užbaigta būtent šiais, Lietuvos paminėjimo istorijoje tūkstantmečio metais. Paminklas įprasmins tautos nueitą kelią, žadins vaizduotę ir prisiminimus, neleis prisnūsti mūsų istorinei atminčiai. Kiekvieną atvykėlį paminklas tikriausiai paskatins daugiau domėtis tautos ir valstybės praeitimi.

Iš toliau atvykusiam svečiui greičiausiai rūpės, kodėl šis paminklas stovi ne sostinėje ar kitame mieste, bet Marijampolėje. Patiems marijampoliečiams tai atrodo natūraliausia tokio paminklo vieta. Sūduviams yra kuo didžiuotis, nes jų protėviai istorijoje paminėti pusdevintu šimtmečiu anksčiau negu Lietuvos vardas. Be to, Marijampolė išugdė šimtus Lietuvos valstybės veikėjų, iškilų dvasininkų, kalbininkų, rašytojų, kultūros veikėjų.

Lietuviško žodžio puoselėjimas turėjo daugybę skirtingų būdų ir formų. Sraigtu į dangų sminganti kolona su sidabro raiteliu viršuje iš atminties miglų prikels Lietuvos knygnešių žygdarbius, kaimo daraktorius ir paprastas kaimo moteris, kurios šalia ūkinių ir namų apyvokos darbų sugebėdavo savo vaikus mokyti lietuviškos abėcėlės ir skaityti iš maldaknygės. Visi jie – knygnešiai, daraktoriai ir paprastos kaimo moterys – buvo tikrieji lietuviško žodžio puoselėtojai.

Šis paminklas – daugiaprasmis simbolis, iš kurio kiekvienas gali savaip perskaityti labai svarbius lietuvių tautos istorijos momentus. Tai vieta, kur kiekvienas galės susimąstyti: kas man yra manoji tauta ir Tėvynė? Atsakymas priklausys nuo to, kiek patys būsimieji į šį klausimą įdėję, kiek būsimieji pribrendę ieškoti prasmės ir atsakymo. Gal todėl į Marijampolės monumentą žvelgiame kaip į lietuviškos dvasios orientyrą, savų istorinių ir kultūros vertybių, neiškeičiamų į didžiausius pasaulio turtus, viršenybės triumfą.

Pagal Gediminą Zemlicką

Klausimai mokiniui

1. Koks jūsų požiūris į Lietuvos vardo tūkstantmečio paminėjimo renginius? Kodėl?
2. Kurių tūkstantmečio paminėjimo formų rinktumėtės, jei būtumėte renginių organizatorius? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Kalba – didžiausia tautos vertybė / Kalba – žmogaus sielos veidrodis.** Savo nuomonę pagrįskite.

7 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Daugiavaikė šeima ir visuomenė

Per pastaruosius trejus metus Lietuvoje padaugėjo šeimų, susilaukusių ar besilaukiančių trečio ir daugiau vaikų. Penkių vaikų tėvas režisierius Vytautas V. Landsbergis sako, kad su žmona sąmoningai planavo didelę šeimą. „Tiesiog sutapo mūsų požiūris – turėti daug vaikų. Todėl ėmėme tiek, kiek Dievas davė, neskaičiavome, – šmaikštuoja režisierius. – Na, o aplinkinių žmonių požiūris būna įvairus. Kartais, kai pasakai, kiek turi vaikų, sulauki šypsenėlės. Bet reikia nustoti jaudintis dėl to, ką kiti mano, ir gyventi taip, kaip pačiam patinka. Kai matai, kokį vaikai teikia džiaugsmą, pagaliau, kaip jie džiaugiasi turėdami brolių ir seserų, negalvoji nei apie visuomenės požiūrį, nei apie sunkumus auginant vaikus. O ir pats nesensti, kai turi mažų vaikų.“ Režisierius primena, kad daugiavaikis tėvas yra ne tik jis, bet ir jo vyriausias sūnus, jau padovanojęs keturis anūkus.

„Jau seniai su vyru svarstėme, kad paūgėjus dviem vyresnėliams būtų gerai sau ir savo šaliai padovanoti ir trečią vaikelį, bet vis atidėliojome tuos planus – tai uždarbė per menkas buvo, tai banko paskola slėgė, tai tolimes keliones planavome. Akis atvėrė vienas trijų vaikų tėvas, su kuriuo vis tekdavo susitikti darbo reikalais. Jis taip šiltai kalbėjo apie savo gausią šeimyną, kad nejučia ėmiau vyrą kalbinti, jog ir mums būtų laikas apsispręsti“, – pakiliai pasakoja informacinių technologijų specialistė Ingrida Kavaliauskienė. Ji pastebi, kad keičiasi ir visuomenės požiūris į daugiavaikes šeimas. Anksčiau visuomenėje vyravo įsitikinimas, kad norma yra du vaikai. Dabar pastebima, jog daugėja išsilavinusių, gerai uždirbančių ir net vadovaujamų pareigas einančių moterų, kurios susilaukia trečio vaikelio. Šitai patvirtina ir statistika: pernai ir šiemet daugėja ir daugiavaikių šeimų, ir jose gimstančių vaikų.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė Rimantė Šalaševičiūtė su kolegomis atliko gausių šeimų tyrimą, iš kurio matyti, kad Lietuvoje yra daugiau kaip 41 tūkstantis gausių (tai yra turinčių tris ir daugiau vaikų) šeimų. Jose auga beveik 160 tūkstančių vaikų. Daugiausia daugiavaikių šeimų yra Zarasų rajone. Šio tyrimo duomenys taip pat paneigia mitą, kad daug vaikų turintys tėvai yra asocialūs, nenori dirbti ir tik laukia pašalpų. „Jie teprašo sudaryti palankesnes sąlygas užsidirbti, pradėti verslą, galbūt numatyti trumpesnę darbo laiką, ilgesnes atostogas“, – teigia vaiko teisių apsaugos kontrolierė. Beje, tik 11 procentų gausių šeimų yra priskiriama socialinės rizikos šeimų grupei. „Laukiančių pašalpų ir nesistengiančių kitaip pragyventi gausių šeimų – iš tikrųjų mažuma“, – neigia visuomenėje susidariusią nuomonę ir keturis vaikus užauginusi Gausių šeimų asociacijos pirmininkė Angelė Kostogrizienė.

Daiva ir Edmundas Tuinylos, auginantys keturis vaikus, netrukus susilauks penktosios atžalėlės. Visi Tuinylių vaikai, kaip ir tėtis, groja įvairiaisiais muzikos instrumentais, tad kai šeimą apima liūdesys, visi ima ir užgroja. Tada ir vaikai, ir tėvai pamiršta visas nuoskaudas ir rūpesčius. „Niekada nieko neprašėme, bet niekada savo vaikams neduodavome po dešimt litų pietums, kaip daroma mažesnėse šeimose. Ir pramogas ne visas galime sau leisti, bet tikrai neskurstame. Tik kaip reikės vaikus leisti studijuoti“, – šiek tiek nerimastingai svarsto Daiva, bet pažvelgusi į savo atžalas tuoj pat nusišypso. – Juk vaikai, šeima yra tai, kas suteikia daugiausia džiaugsmo.“

Pagal Valentą Nevierą

Klausimai mokiniui

1. Koks jūsų požiūris į daugiavaikę šeimą? Kodėl?
2. Kurias paramos daugiavaikėms šeimoms formas siūlytumėte, jeigu turėtumėte galimybių? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Kiekvienas turi gyventi, kaip jam patinka / Vaikai – šeimos veidrodis.** Savo nuomonę pagrįskite.

8 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Populiarioji literatūra

Dabarties kultūrą linkstama laikyti krizine ir destruktvyvia. Visgi nereikėtų manyti, kad technologiniai efektai ir tariama vizualinės kultūros viršenybė šiandien yra visiškai panaikinusi geros literatūros įtaką. Bėda ta, kad geros literatūros proporcijos mūsų gyvenime mažta, su rimta literatūra vis sunkiau susitikti, beveik nebeformuojami jos atpažinimo įgūdžiai ir pažinimo gebėjimai, galintys užtikrinti ir gilesnę asmens savivoką, ir estetinės patirties džiaugsmą. Populiarioji literatūra (ją sudaro trileriai, detektyvai, meilės romanai, kelionių ir nuotykių aprašymai) neabejotinai dominuoja leidėjų planuose, knygynuose, bibliotekose. Net filologijos studentas nebeįveikia klasikės Šatrijos Raganos mąslaus, lėto teksto – apysakos „Sename dvare“. Jam nuobodu, jam duok greito tempo ir trumpų sakinių skaitinius!

Populiarioji literatūra šiandien tokia paplitusi ir skvarbi todėl, kad ji paprasta, greitai suvartojama ir lengvai suvokiama. Ji iškart patenkina elementarius psichologinio saugumo (visada gerai baigiasi) bei pramoginės žaismės poreikius (intriguoja, prablaško). Populiarioji literatūra visada prognozuojama, paprasta, demokratiška, ji kalba visiems suprantamus dalykus – skaitytojas iškart gauna viską, kuo nori mėgautis. Taigi tokio pobūdžio literatūrą pirmiausia apibūdina mėgavimasis, o ne įsigilinimas, mąstymas, akiračio plėtimas, pažinimas. Savaiame suprantama, kad greitai patenkinamų malonumų vaikymosi poreikių turi ir turėjo visų laikų ir šalių skaitytojai. Ir prieš šimtą metų Lietuvoje Jonas Biliūnas ar Vincas Pietaris nebuvo labiausiai mėgstami autoriai. Be išimtinių sąlygų dominavo įvairaus lygio didaktinių ar pramoginių kūrinių vertimai iš lenkų, rusų, vokiečių kalbų. Visus populiarumo rekordus buvo sumušęs veikalėlis „Genovaitė“, pirmąkart paskelbtas dar Lauryno Ivinskio kalendoriuje 1858 metais (beje, šio kūrinių, kompensavusio tuometinės periodikos stygių, tiražas prilygo dabartinių populiariųjų romanų tiražui – 3000–5000 egzempliorių). „Genovaitė“ – ašaringa istorija apie klastingai neištikimybę apkaltintą grafiene, kuri su vaikeliumi ilgus metus praleido girioje, kol skriauda buvo atitaisyta, moteris išgarbinta ir jos kančių vietoje pastatyta bažnyčia. Šis kūrinys iki Pirmojo pasaulinio karo susilaukė net keliolikos leidimų.

Dabartinę populiariosios prozos gausą (kuri liudija, kad tapome perteklinio vartojimo visuomenės nariais) itin paskatino komercinių leidyklų interesai, rinkodaros mechanizmų įsigalėjimas, kryptingas leidėjų darbas su reklama ir žiniasklaida, aktyvi naujų, kartais vienadienių autorių paieška. Savaitraščio „Literatūra ir menas“ vyriausiasis redaktorius Kornelijus Platelis apgailestauja, kad redakcija niekaip neranda recenzento gausiai plūstančioms naujoms populiariosios literatūros knygoms. Ir tai suprantama – kas gali ryžtis skaityti kalnus nepirmarūšio skaitalo ir jį aptarinėti?

Filosofas Arvydas Šliogeris viena proga yra išsitaręs, kad nereikia primesti aristokratiškų kriterijų ir elitinės mažumos kultūros daugumai. Tad klausimas lieka atviras: ar reikia budinti tuos, kurie turi savo rūpesčių ir be literatūros, nesvarbu elitinės ar populiariosios, belstis į jų sąmoningumą, kelti erudiciją, didinti jų egzistencinį nerimą? Mažiau sąmoningas individas visada bus paklusnesnis, galbūt ir laimingesnis, jo poreikiai lengviau patenkinami. Ar suteikti jam progą sužinoti, kad egzistuoja kita, kitokia literatūra, muzika, dailė, kantriai mokyti atpažinimo ženklų, subtilių kontaktų? Kad žmogus būtų išlavėjęs, imlus, jautrus, supratingas, reikia nemažai pastangų. Jeigu norime turėti aktyvią visuomenę, susidedančią iš savarankiškai mąstančių asmenybių, turime galvoti apie jų ugdymo ir saviugdės būdus, tarp kurių ir rimtajai literatūrai tenka ne paskutinė vieta: dėl galimybės pažinti, suprasti, pajusti – savo šaknis, buvusių laikų ir civilizacijų didybę, pagaliau dėl gyvenimo pilnatvės jausmo.

Pagal Jūrą Sprindytę

Klausimai mokiniui

1. Koks jūsų požiūris į populiariąją literatūrą? Kodėl?
2. Kuriems dalykams – literatūrai, dailei, muzikai – mokykloje skirtumėte daugiausia laiko, jei būtumėte švietimo ministras? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Knyga padeda suprasti save ir kitus / Skaitymas – vienas geriausių saviugdės būdų.** Savo nuomonę pagrįskite.

9 bilietas

Užduotis. Perskaitykite interviu ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Ekologiškas gyvenimo būdas

Žurnalistė Daiva Ausėnaitė kalbina Baltijos aplinkos forumo ekspertę Zitą Dudutytę.

Dabar gana dažnai žiniasklaidoje vartojamas terminas „ekologiškas gyvenimo būdas“. Kaip, jūsų nuomone, reikia gyventi, kad tai būtų pavadinta ekologišku gyvenimo būdu? Kokie dalykai įeina į sąvoką „ekologiškas“?

Manau, kad ekologiškas gyvenimo būdas turėtų būti sukoncentruotas į poveikį aplinkai. Idealiausias atvejis būtų tuomet, jei suvoktume, kokį poveikį aplinkai daro kiekvienas mūsų žingsnis, veiksmas, perkamas daiktas, užgaida ir kiek įmanydami stengtumėmės tą poveikį sumažinti. Žinoma, galime tik stengtis konkrečiais veiksmais kuo mažiau kenkti gamtai, kartu ir sau, savo vaikams. Pati negalėčiau teigti, kad gyvenu ekologiškai, nors rūšiuoju šiukšles, renku jas miške, perku daug ekologiškų produktų, auginu savo daržoves ir vaisius, gyvenu mediniame namuke, dauguma vaiko žaislų – mediniai, megzti, siūti. Tačiau juk galėčiau daryti kur kas daugiau! Tad visuomet galvoju, kur ta riba, kada galima sakyti, kad „gyvenu ekologiškai“. Beje, egoistinė rūpinimosi savimi paskata verčia daugelį galvoti ir apie ekologiškus produktus. Atsiranda vis naujų tyrimų duomenų apie kasdien naudojamų cheminių preparatų neigiamą poveikį žmogui. Pavyzdžiui, apie kosmetiką iš naftos produktų, tam tikras sudedamąsias dalis, kurios nukeliauja iki smegenų ir lieka ten net po mirties. Gal todėl mūsų šalyje ėmė sparčiai kurtis ekologiškų prekių parduotuvės. Visi susirūpino ne tik aplinka, bet ir savo pačių ekologija.

Kodėl svarbu paisyti ekologijos?

Tenkindami savo šiandieninius poreikius ir norus, kurie dažnai yra tik užgaida ar mados klyksmas, savo veiklomis ir veiksmais esame negrįžtamai užteršę gamtą įvairiausiomis cheminėmis medžiagomis, šiukšlių kalnais, išnaudoję begalę neatsinaujinančių išteklių. Ir nors linkime gero savo vaikams ir vaikaičiams, bet nesusimąstome, kad tokiu nesąmoningu savo norų tenkinimu patys pasmerkiame juos gyventi užterštoje aplinkoje.

Kartais susidaro įspūdis, kad daugelis net nežino, ką reiškia „ekologija“, bet tiesiog dabar taip kalbėti madinga. Ar kartais nespekuliuojama šiuo žodžiu vien tam, kad būtų sustiprintas geras įvaizdis?

Taip, labai dažnai tenka susitikti su žmonėmis, kurie yra nusitvėrę kokio vieno aplinkai palankesnio dalyko ir jį reklamuoja kaip ekologišką gyvenseną, ekologinį mąstymą. Tačiau, jei paklaustum elementarių dalykų, pavyzdžiui, ar rūšiuoja šiukšles, taupo vandenį, perka ekologiškas prekes, važiuoja dviračiu ar visuomeniniu transportu, vaizdelis iškart pasikeičia. Žinoma, geriau, kad žmonės galvoja apie ekologiją bent kaip apie madą, nei visai negalvoja. Tikiuosi, kad bent jau keleto žmonių mintyse ir darbuose tie dalykai išliks. Manau, svarbu paminėti ir tai, kad mūsų neišprusimu dažnai pasinaudoja ir prekybininkai, siūlydami neva „ekologiškas“ prekes, kurios tokios nėra. Juk natūralus produktas dar nėra ekologiškas. Jis turi atitikti tam tikrus nustatytus kriterijus, standartus. Pavyzdžiui, natūraliai kosmetikai užtenka, kad jos sudėtyje būtų vos vienas procentas natūralių sudedamųjų dalių, o visa kita yra ta pati cheminė sudėtis kaip įprastos kosmetikos. Arba mėsos produktai be mėsos pakaitalų, bet visokių priedų kiekio tai nesumažina. Tad iš tikrųjų yra labai daug dalykų, kuriais galima spekuliuoti.

Dėkoju už pokalbį.

Klausimai mokiniui

1. Koks jūsų požiūris į ekologišką gyvenseną? Kodėl?
2. Kurias aplinkos taršą skatinančias veiklas uždraustumėte, jeigu turėtumėte galimybių? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Kas sveika – tas ir madinga / Ekologiškai gyventi – tai apriboti vartojimą.** Savo nuomonę pagrįskite.

10 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Kasdienybės magija

Kartais pirmyn bėganti laiko linija išryškina įvykius taip, kad visa aplinkui imi suvokti daug intensyviau. Impulsų, įtempiančių dvasią iki virpėjimo, gali suteikti ką tik iškritęs sniegas, kūdikio žvilgsnis, kažkieno juokas, spaustuve vis dar kvepianti knyga, senas filmas, o gal liepžiedžių arbata su pyragaičiu. Tai, kas tuomet vyksta, nebūtinai yra asmeninio gyvenimo detalės. Būna, kad išorė išsiskverbia vidun – į mintis, jausmus, pojūčius, ir visa aplinkui ima keistis. Kas tuomet yra tas gimstantis dvasios intensyvumas, kai reikia jautraus, subtilaus polėkio pajusti gyvenimą tarsi šeštuoju pojūčiu? Tai yra gyvenimo magija.

Dabar, kai esame laisvi kaip niekada savo gyvenime, patys save įkalinome materializmo ar nuogu turtinių iliuzijų kalėjimuose. Uždarėme save į naudos, cinizmo, melo kameras. Į nuolatinio nepasitenkinimo, apatijos, neišprusimo celes. Tapome smulkmeniškai egoistai, arogantiški ir išpuikę, net pretenduojantys į dvasingumą. Tikiuosi, kad šios mano frazės yra visiškai nepagrįstos ir klaidingos, kad poetai nerašo eilių tik sau ir kitiems poetams ar literatūros tyrinėtojams.

Prieš kokius devynerius ar dešimt metų karštą vidurvasarį nuėjau į pažintinę ekskursiją po Vilniaus bažnyčias. Šalia manęs, kairėje, stovėjo moteris, kuri kartais nemačiom, atsargiai ir švelniai pirštais perbraukdavo per nutrupėjusią sienos raižinį ar senovinę klausyklą. Gidė pakvietė mus pažvelgti į kažką naują, bet moteris truputį atsiliko. Aš atsisukau į ją, žvilgsniu tarsi klausdama: „Toliau nebeisite?“ Ji kažkaip atsainiai melancholiškai krestelėjo atgal savo tamsius plaukus ir lyg pati sau, lyg man tarstelėjo: „Ar matėte, koks šiandien dangus virš Vilniaus? Barokinis...barokinis dangus.“ Ir nuėjo pirmyn. Aš nebe pamenu, ką kalbėjo gidė, nieko ir pati neklausinėjau, nes norėjau lėkte lėkti ir pažvelgti į dangų. Norėjau jį pamatyti – tokį, kokį tą karštą vidurvasarį matė Judita Vaičiūnaitė.

Tai buvo vienintelis mano susitikimas su poete. Pirmas ir paskutinis. Juokingai trumpas, keistai nereikšmingas ir reikšmingas, magiškai įsirižęs į atmintį kartu su barokiniu miesto dangumi – nusėtu tūkstančiu baltų purių apvalių debesėlių, lėtai slenkančių mėlyna žydryne kažkur ten, kur kaskart mane nuveda ir jos poezija.

J. Vaičiūnaitės poeziją skaitau jau daugelį metų. Matydama prieš akis tik šešias „Juodo ašočio“ eilutes, sakau, kad jose iš dalies užkoduotas poetės gyvenimo prasių laukas. Tame lauke – ir karčiai šiltas, ir kvapniai lietingas, gal dangiška gražus, gal kasdieniškas, o gal kartais melancholiškai liūdnas gyvenimas. Tarkim, dangiškojo kūrėjo akimis žiūrint, eilinio žmogaus gyvenimo – be prabangos, be visiško laimės išsipildymo – eskizas. Gyvenimo, kuriame būta daug klausimų, dramų, nežinomųjų. Skirtumas nuo mūsų gal tas, kad visa tai poetės buvo išgyventa ir įvykdyta. Paversta poezija. Gyvenimas, pamatytas kitame laiko ir erdvės matmenyje.

Žinoma, J. Vaičiūnaitės eilėraščių prasių laukas yra kur kas platesnis ir erdvesnis. Tačiau šįkart man gana ir tiek: tarp jausmo ir materijos, tarp grožio ir paprastumo, tarp žemės ir dangaus įstrigusios akimirkos intensyvumo. „Man atrodo, kad geriausią eilėraščių parašau tada, kai jame susilydo mano pačios išgyvenimai ir iš turimo intelekto išgauta kaitrioji ugnis“, – 1989 metais interviu Jonui Jakštui sakė J. Vaičiūnaitė. Paklausta, kas teikia didžiausią impulsą kūrybai, atsakė: „Tų impulsų daug. Tai ir stiprios emocijos, ir estetiniai išpūdžiai, ir suvokta būtinybė priešintis lenkiančioms sielą prie žemės jėgoms, ir nenumaldomas poreikis išsaugoti savo asmenybę, savo orumą. Apibendrinant – man impulsą kurti teikia pats gyvenimas, jo kasdienybė, jo įvairovė.“

Pagal Virginiją Vitą

Klausimai mokiniui

1. Koks jūsų požiūris į savo bendraamžių kasdienį gyvenimą? Kodėl?
2. Su kuriuo Lietuvos menininku, rašytoju norėtumėte susitikti, jei turėtumėte galimybių? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Kiekvienam žmogui svarbu būti kūrybiškam / Poezija gimsta iš kasdienybės akimirku.** Savo nuomonę pagrįskite.